

Άγιο Όρος & κόσμος: Η αρχόντισσα Μάρω στις Σέρρες & το Άγ. Όρος (1ο Μέρος)

[/ Πεμπτούσια](#)

Η αρχόντισσα Μάρω στις Σέρρες και στο Άγιον Όρος[*]

Εκεί που ο θρύλος συναντάται με την ιστορία, η διήγηση με την παράδοση, η υπερβολή με τη σύγχυση και η περιπέτεια με τη δράση βρίσκεται η αρχόντισσα Μάρω, μία από τις πιο δυναμικές, ως φαίνεται, γυναίκες της Τουρκοκρατίας.

Η Μάρω γεννήθηκε το 1418. Ήταν κόρη του Σέρβου Δεσπότη Βούλκου Γεωργίου Μπράγκοβιτς και της Ειρήνης, κόρης Ματθαίου του Κατακουζηνού. Ο σερβικός λαός την ονόμαζε Γερίνα. Αδελφή είχε την Ελένη, σύζυγο Δαυίδ του Κομνηνού, του τελευταίου αυτοκράτορος της Τραπεζούντος, οι οποίοι μετά την Άλωση έμειναν στις Σέρρες.

Ο Γεώργιος Μπράγκοβιτς είχε διαδεχθεί τον θείο του Στέφανο Λαζάρεβιτς και η Σερβία είχε περιέλθει σε μεγαλύτερη υποτέλεια κι εξαναγκάστηκε να διαλύσει μια συμμαχία με τους Ούγγρους, στους οποίους είχε δώσει το Βελιγράδι. Του είχε επίσης ζητηθεί να δώσει σύζυγο την κόρη του στον σουλτάνο Μουράτ Β΄ και η καθυστέρηση αυτή του κόστισε μία τουρκική εκστρατεία εναντίον του. Ταπεινούμενος ο Γεώργιος Μπράγκοβιτς στον εκστρατεύσαντα Σικίν Πασά το 1433 αναγκάστηκε να υπογράψει συνθήκη νέας συμμαχίας και να δώσει την ανήλικη κόρη του στον σουλτάνο.

Οι γάμοι τελέστηκαν στην Αδριανούπολη στις 14.9.1435, όταν η Μάρω ήταν 17 ετών, αφού προηγήθηκε διετής αρραβώνας. Στον Μουράτ δόθηκαν ως προίκα αρκετές σερβικές περιοχές. Ο Σουρουτζάς πασάς μετέφερε τη Μάρω στην Αδριανούπολη με τα δυό αδέρφια της· τον Γρηγόριο και τον Στέφανο. Ο σουλτάνος επέτρεψε στη νέα του σύζυγο να μείνει χριστιανή. Η Μάρω, ως η ίδια θεωρεί τον εαυτό της, μάταια έγινε θυσία για την πατρίδα της. Προτίμησε πάντως να συνδέεται με τους Τούρκους και όχι με τους Ούγγρους, που ήταν Καθολικοί. Έμεινε χριστιανή Ορθόδοξη βοηθώντας τον κλήρο. Από τη θέση της επέδρασε ευεργετικά για την ελευθερία της εκφράσεως των πιστών υποδούλων. Η αποστολή της ήταν η

συνηγορία της Ορθόδοξης Εκκλησίας και των μονών στην Υψηλή Πύλη. Η διακριτική τουρκόφιλη στάση της φαίνεται στην ανταλλαγή γραμμάτων μεταξύ Ντουμπρόβνικ και Βενετίας.

Η Μάρω δεν άργησε ν' ανέβει στην υπόληψη των Τούρκων. Ο σουλτάνος σύζυγος της επέτρεψε διπλωματικές παρεμβάσεις και το 1438 συμβούλεψε τον πατέρα της να λάβει τουρκόφιλη και αντιουγγρική στάση. Τα δύο αδέλφια της Μάρως συνωμότησαν στην Κωνσταντινούπολη εναντίον του σουλτάνου, ο οποίος τα τύφλωσε, μολονότι η Μάρω προσπάθησε να τον αποτρέψει από τούτο, δίχως να προλάβει. Το 1441 επέστρεψαν στη Σερβία. Μετά μιά νέα ήττα του σερβικού Δεσποτάτου η Μάρω μεσολάβησε σε μια νέα συμμαχία παρά την Αδριανούπολη στις 2.6.1444. Αναφέρεται πως στην αυλή του πατέρα της η Μάρω έλαβε καλή μόρφωση και πως ο θετός υιός της Μωάμεθ Β', αν είχε κάτι καλό, σε αυτή το χρωστούσε. Κατά τον ιστορικό Κριτόβουλο από αυτήν έμαθε να μιλά ελληνικά. Κατά τον Γ. Φραντζή «αγάπην μετά των βασιλέων εποίησε, μεσιτευσάσης της Κυράς Μάρως της μητρυιάς αυτού».

Μετά τον θάνατο του Μουράτ Β', τον Φεβρουάριο του 1451, αφέθηκε η Μάρω από τον διάδοχο Μωάμεθ Β' με ιδιαίτερες τιμές και μεγάλη συνοδεία να επιστρέψει στη Σερβία, μετά της οποίας συνήψε ειρήνη. Της δόθηκε ξανά η προίκα της και ικανή σύνταξη, ως αναφέρει ο Χαλκοκονδύλης. Το ίδιο έτος ο χρονικογράφος Γ. Φραντζής της έκανε πρόταση να παντρευθεί τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Παλαιολόγο ΙΑ'. Κατά τον Σ. Ράνσιμαν, ο Φραντζής θεώρησε την πλούσια χριστιανή χήρα του σουλτάνου, η οποία ήταν ακόμη αρκετά νέα και αγαπητή στην τουρκική αυλή, μ' επιρροή δυνατή σε αυτή, καλή σύζυγο για τον αυτοκράτορα. Η άρνηση της Μάρως όμως ήταν αμετάκλητη, γιατί είχε τάξει πως, αν ξεφύγει από το χαρέμι του απίστου σουλτάνου, θ' αφιέρωνε το υπόλοιπο της ζωής της σε αγαθοεργίες, παραμένοντας άγαμη. Το 1454 είχε παρόμοια πρόταση από Τσέχο ηγεμόνα, που είχε την ίδια τύχη με την προηγούμενη.

Ο πατέρας της Μάρως πέθανε το 1456 και το 1457 η μητέρα της. Τότε υπήρχε μια κρίση στην οικογένεια, που είχε διχασθεί σε αυτούς που ήλπιζαν στην ειρηνική προς το παρόν συνύπαρξη με τους Τούρκους και στη βοήθεια των Δυτικών. Η Μάρω δεν έμεινε ούτε στην κηδεία της μητέρας της, για ν' αποφύγει ανεπιθύμητες συναντήσεις με Δυτικούς. Έφυγε για την Αδριανούπολη με τον αδελφό της Γρηγόριο, που ίσως έγινε μοναχός στην αγιορείτικη μονή του Χιλανδαρίου, και τον θείο της Θωμά Κατακουζηνό. Ο Στέφανος πιθανόν μετέβη στην Ορθόδοξη σημερινή Αλβανία κι εκεί παντρεύθηκε την κόρη του ηγεμόνος Αγγελίνα.

Απέκτησε τρία παιδιά που είναι άγιοι. Ο μεγάλος γιος πρίγκηπας Γεώργιος της Βλαχίας έγινε μοναχός και αρχιεπίσκοπος των Σέρβων, με το όνομα Μάξιμος.

Συνήψε ειρήνη με τη Μολδοβλαχία μετά του Μπόγδανου Ράδουλου. Ο Μωάμεθ Β΄ δέχθηκε τη Μάρω πίσω με χαρά. Μαζί της είχε την ανηψιά της Κραλίτσα, κόρη του Δεσπότη Λαζάρου, την οποία έλαβε σύζυγο ο Μωάμεθ Β΄.

Η Έζοβα δόθηκε στη Μάρω από τον Μωάμεθ Β΄. Η Έζοβα, Έζιοβα, Εζεβαί, Εζιόβη, Νισβά, η σημερινή Δάφνη, ήταν αξιόλογη κωμόπολη, κέντρο διαβάσεων και συναντήσεων, έδρα επισκοπής. Επίσκοπος της εποχής αυτής ήταν ο ένας από τους κτίτορες της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Σερρών Ιωαννίκιος, όπου στο Καθολικό της μονής σώζεται ο τάφος του, στην οποία λόγω ασθενείας απεσύρθη, παραιτηθείς της επισκοπής του. Η καταγωγή του ήταν από πλούσια οικογένεια των Σερρών και νέος είχε μονάσει στο Άγιον Όρος.

Η Μάρω, περιβαλλόμενη από Σέρβους αξιωματούχους και κληρικούς, διατηρούσε διπλωματικές σχέσεις με διαφόρους, ως ανεξάρτητη κυρία. Το 1469 μετανάστευσε η αδελφή της δούκισσα Αικατερίνη στην Έζοβα, με άδεια του σουλτάνου, μετά τον βίαιο θάνατο του συζύγου της Ουλδερίχου. Το 1456 μάταια προσπάθησε ν' αντισταθεί στο Βελιγράδι τους Αψβούργους (Αυστριακούς). Οι δύο αδελφές έπαιξαν σημαντικό ρόλο ως μεσολαβήτριες στον πόλεμο μεταξύ Βενετών και Τούρκων (1463-1479) κι ιδιαίτερα στα έτη 1470-1475. Από τις δύο πλευρές τις εμπιστεύθηκαν, έχοντας πληρεξουσιότητα, σε διπλωματικές αποστολές. Το 1471 η Μάρω συνόδευσε τον πρέσβη της Βενετίας προσωπικά σε σύσκεψη στην Κωνσταντινούπολη, αν και δεν πήγαινε συχνά εκεί.

[Συνεχίζεται]

* Εισήγηση που πραγματοποιήθηκε σε αίθουσα του Δήμου Σερρών στο Διεθνές Συνέδριο «Οι Σέρρες και η περιοχή τους από την αρχαία στη μεταβυζαντινή κοινωνία» (29.9-3.10.1993) από τον Δήμο Σερρών και δημοσιεύθηκε στον τόμο των *Πρακτικών*, Σέρρες 1998, τ. Α', σσ. 221-227.